

Nowoczesne społeczeństwo składa się z wielu sfer społecznych, zróżnicowanych w sensie funkcjonalnym. Rząd rozumiany jako centrum systemu politycznego nie jest w stanie efektywnie zarządzać całym społeczeństwem w sposób scentralizowany – w szczególności, często brakuje mu specjalistycznej wiedzy, która umożliwiłaby skuteczne regulowanie specyficznych i autonomicznych dziedzin. W związku z tym, nowe paradygmaty zarządzania kładą nacisk z jednej strony na konieczność poszanowania autonomii sfer społecznych, zaś z drugiej – koordynowania przez rząd rozmaitych logik, które mogą pozostawać w sprzeczności z interesem publicznym.

Celem projektu jest przeprowadzenie empirycznego badania polityki prawa wobec samorządów zawodowych w latach 1997-2015 oraz wyjaśnienie strukturalnych przyczyn jej ukształtowania w świetle uzyskanych wyników, a także stworzenie modelu tworzenia prawa, który rozwiązywałby powyższe problemy. Wybór samorządów zawodowych jako przedmiotu badania podyktowany jest tym, że są one najbardziej zinstytucjonalizowaną formą organizacji sfer społecznych, dysponujących specjalistyczną wiedzą i wyposażanych w konstytucyjnie chronioną autonomię, aby móc efektywnie działać. Równocześnie, samorzady sprawują pieczę nad należytym wykonywaniem zawodów w interesie publicznym i dla jego ochrony, a więc sprawują władzę publiczną. W związku z tym – z normatywnego punktu widzenia – rząd powinien prowadzić wobec nich spójną politykę. Jednakże faktyczne strategie rządu mogą mieścić się w spektrum między scentralizowanym, „ręcznym” zarządzaniem, a pozostawieniem faktycznie niemal całkowitej wolności samorządowi w tworzeniu rozwiązań.

Projekt dotyczy kluczowych regulacji dotyczących samorządów zawodowych, a więc naboru do zawodu, postępowania dyscyplinarnego oraz sposobu wykonywania zawodu, jako że wywołują one największe tarcia między rządem a samorządami.

Projekt stawia hipotezę, że kolejne rządy nie posiadały spójnej polityki prawa wobec samorządów. Przyczyny tego tkwiły w strukturze instytucjonalnej i strategiach przyjmowanych przez partnerów społecznych i rząd. Wynikały one w szczególności: z braku specjalnego kanału, który dostosowany byłby do specyfiki silnie zorganizowanych samorządów, którym nie wystarcza instrument konsultacji społecznych; z „resortowego” czy „sektorowego” trybu tworzenia prawa na etapie rządowym, co uniemożliwiało spójną politykę prawa; wysokiego poziomu organizacji samorządów oraz świadomości interesów branżowych, co powodowało, że były one wyjątkowo świadome własnych interesów oraz aktywnie działają na rzecz tworzenia korzystnych dla siebie regulacji.

W projekcie, przy pomocy metod ilościowych i jakościowych, zostaną przebadane postępowania ustawodawcze, a w ramach nich – tworzone prawo, założenia do ustaw oraz stanowiska samorządów. Następnie zostanie zbudowany teoretyczny model tworzenia prawa, umożliwiający tworzenie regulacji z poszanowaniem dla autonomii sfer społecznych oraz wymogów społecznej koordynacji i dbania o interes publiczny.

W dyskursie publicystycznym oraz naukowym zwykle stoi się na stanowisku, że rząd, aby efektywnie zarządzać, musi przełamać monopol grup interesu, które bronią swoich uprawnień. Wyraża się to w szczególności bardzo popularnym twierdzeniem o konieczności wzmocnienia pozycji Rady Ministrów w procesie tworzenia prawa. Z drugiej strony część nauki zauważa, że może spowodować to „alienację” władzy i tworzenie przez nią rozwiązań całkowicie ignorujących autonomię podsystemów społecznych. Projekt pozwoli prześledzić w sposób empiryczny, jakie strategie podejmowały polskie rządy wobec autonomicznych sfer społecznych, a następnie zaproponować model wychodzący poza rozpowszechnione w dyskusjach stanowiska, że wzmocnienie rządu musi odbywać się kosztem autonomii sfer społecznych i odwrotnie.